

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Маргарита Станкова

НБУ

доцент в професионално направление 7.4. Обществено здраве

Департамент „Здравеопазване и социална работа“

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. в научна организация)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

професионално направление 3.2. Психология

докторска програма Специална психология

Автор: Цветомира Ангелова Ангелова

Тема: ПСИХО-СОЦИАЛНИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА ОБРАЗОВАНИЕТО ПРИ АТИПИЧНО РАЗВИТИЕ

Научен ръководител: Проф. д-р Цанка Попзлатева

(акад. дл., н. ст., име, презиме, фамилия – научна организация)

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Процедурата и общото представяне на Цветомира Ангелова следва изискванията за придобиване на образователна и научна степен "доктор" в ПУ „Паисий Хилендарски” Педагогически факултет, катедра „Психология”.

2. Актуалност на тематиката

Темата е актуална в научно и особено в научно-приложно отношение. Съпоставянето на съвременните форми на образование и психо-социална рехабилитация и интеграция на деца с нарушения е тема, която предстои да бъде проучвана в България. Особено ценно е съпоставянето на фактори, свързани с обучението на деца с нарушения в развитието в условията на масово училище и специално образование, за да се оценят промените в положително и/или отрицателно отношение, които следват съвременните тенденции. Въпреки, че това не е изведено като основен и подчертан акцент в методологията, резултатите и приносите, смятам, че това е една от основните положителни страни на дисертацията на Цветомира Ангелова.

3. Познаване на проблема

В дисертацията са представени различни подходи към развитието, характеристиките на атипичното развитие, специалното, интегрирано и приобщаващо образование и особено биопсихосоциалните детерминанти на образованието и развитието на деца със сензор-

но-моторни увреждания. Включени са основни теории и автори, както и съвременни източници, вкл. на български език. Текстът е представен на добър стил и език. Направен е преход между теоретичния обзор и последващото емпирично изследване. Като известен недостатък на текста могат да се отбележат допуснатите на места терминологични неточности, като „Интравертирани и Естравертирани“, както и „Кондуктивни нарушения“ и известното припокриване на „нарушения“ и „проблеми“, което при използването на метод за оценка може да доведе до изследователски и приложни обърквания.

4. Методика на изследването

Методиката на изследването включва собствен въпросник и утвърдена в теорията и практиката батерия за изследване на емоционални и поведенчески проблеми. Изготвената собствена методика е аргументирана теоретично и приложно. Създаването на собствена методика за изследване представлява принос на настоящата разработка, независимо, че сама по себе си методиката се нуждае от допълнителни психометрични доказателства за приложимост. Като методологичен недостатък може да се посочи недостатъчно добре представената връзка между двете използвани методики и липса на аргументиран преход от едното измерване към другото.

Получените резултати са представени подробно, както и коментарите към тях. Представени са множество данни и разпределение на изследваните лица в подгрупи, въпреки, че някои от подгрупите, напр. при разделението по възраст и социално икономически статус се формират от малък брой участници и вероятно са необходими повече изследвания, за да се потвърдят получените първоначални резултати.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Като основен принос на настоящата разработка може да се отбележи опитът да се анализира влиянието, което оказват социалните и педагогически фактори върху психологическото и социално развитие на децата със слухови, зрителни и двигателни нарушения в условията на интегрирано и специално образование.

Приложен принос на дисертационния труд представлява разработването и апробирането на инструмент - Въпросник за контексти на атипичното развитие (ВКАР).

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са шест публикации на докторанката в български издания, свързани с темата на дисертацията.

7. Автореферат

Авторефератът включва основна информация от теоретичната обосновка, както и описание и представяне на съществените резултати и приноси на изследването.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Като бъдещи възможности и препоръки, свързани с настоящата разработка могат да се отбележат възможностите за допълнителни анализите и изследвания на ползите от приложение на различни методи за терапия и техния ефект върху върху когнитивното, социалното и психологическото развитие на децата с нарушения в аспекта на интегрираното образование с акцент върху общото функциониране и адаптацията, както и възможностите за развитие на създадения за целите на дисертацията инструмент за изследване – приложение в други области на нарушения и сравнение на получените резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Цветомира Ангелова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от дисертационния труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Цветомира Ангелова в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Специална психология.

12.06.2017 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Маргарита Станкова

(ак. дл. н. ст. име фамилия)